

การเฝ้าระวังภาวะสุขภาพบุคลากร ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก
Health Surveillance of Personnel, Golden Jubilee Medical Center

ไพรวลัย กองโฮม พย.บ.	Priwal Gonghom RN, BSC
มณีพร จิระนรรักษ์ พย.บ.	Maneeporn Jivanaranurak RN, BSC
หน่วยสร้างเสริมสุขภาพฝ่ายการพยาบาล	Health Promotion Division, Nursing Department
ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก	Golden Jubilee Medical Center
มหาวิทยาลัยมหิดลนครปฐม	Mahidol University, NakhonPathom
สวรรณค์ประชากรเวชสาร	Sawanpracharak Medical Journal
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2558	Vol. 12 No. 1 January – April 2015

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ : เพื่อศึกษาภาวะสุขภาพบุคลากรของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก

สถานที่ศึกษา : ศูนย์ตรวจสุขภาพศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก มหาวิทยาลัยมหิดล

รูปแบบการวิจัย : การวิจัยแบบพรรณนา

กลุ่มตัวอย่าง : บุคลากรจำนวน 681 คนจากทุกหน่วยงาน

วิธีการศึกษา : เก็บข้อมูลประกอบด้วยส่วนที่ 1) ข้อมูลทั่วไปได้แก่เพศ อายุ หน่วยงาน ส่วนที่ 2) ผลการตรวจร่างกายได้แก่ดัชนีมวลกายความดันโลหิต และส่วนที่ 3) ผลการตรวจเลือดได้แก่ระดับน้ำตาลในเลือดระดับไขมันในเลือดหน้าทึบและหน้าทึบ โดยเก็บข้อมูลจากฐานข้อมูลโรงพยาบาลนำมาวิเคราะห์หาค่าความถี่และร้อยละ

ผลการศึกษา : มีบุคลากรมาตรวจร่างกายทั้งสิ้น 681 คนเป็นเพศหญิงร้อยละ 78.3 กลุ่มอายุเข้าร่วมมากที่สุดคือ 31-40 ปีคิดเป็นร้อยละ 44.3 ดัชนีมวลกายอยู่ในเกณฑ์ปกติร้อยละ 50.8 ความดันโลหิตปกติร้อยละ 98.5 ระดับน้ำตาลในเลือด Normal fasting ร้อยละ 92.3 ระดับ Cholesterol ในเลือดปกติร้อยละ 59.6 ระดับ Triglyceride ในเลือดปกติร้อยละ 88.84 ระดับ SGOT ในเลือดปกติร้อยละ 97.7 ระดับ SGPT ปกติร้อยละ 92.3 ระดับ BUN ในเลือดปกติร้อยละ 98.6 และระดับ Creatinine ในเลือดปกติร้อยละ 98.9

วิจารณ์และสรุป : ผลการศึกษานี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างบุคลากรศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกมีค่าดัชนีมวลกายกว่าครึ่งมีผลที่ผิดปกติดัชนีมวลกายต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 11.6 และเกินเกณฑ์

ร้อยละ 37.4 ความดันโลหิตส่วนใหญ่ปกติและผลการตรวจเลือดส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ปกติยกเว้นระดับCholesterol ที่ผิดปกติถึงร้อยละ 40.0

คำสำคัญ : ภาวะสุขภาพบุคลากร

Abstract

Objective : To study health conditions of personnel of Golden Jubilee Medical Center.

Setting : Check Up Center, Golden Jubilee Medical Center, Mahidol University.

Design : Descriptive research.

Subjects : Six hundred and eighty one employees from every department.

Methods : Data collection consisted of three parts: demographic data (e.g. gender, age, department); physical examination results (e.g. body mass index(BMI)); blood chemistry test results(e.g. glucose, lipids, liver and renal functions). The data were retrieved from hospital information system(HIS) and analyzed as frequency and percentage.

Results : From 681, most were female (78.3%), mostly participated age range 31-40 years (44.3%). The physical examination and blood chemistry results were within normal limit: BMI in 50.8% of the study group, blood pressure (98.5%), fasting glucose (92.3%), cholesterol (59.6%), triglyceride (88.84%), SGOT (97.7%), SGPT (92.3%), BUN (98.6%) and creatinine (98.9%).

Discussion and conclusion : This study results found that more than half of the personnel subjects of Golden Jubilee Medical Center had abnormal results: BMI under criteria was 11.6% while excess BMI 37.4% ; most BPs were normal and also most blood tests except abnormal cholesterol in 40.0%.

Key words : personnel health state

บทนำ

ปัจจุบันการตรวจสุขภาพมีความสำคัญเนื่องจากบางโรคระยะเริ่มต้นไม่มีอาการแสดงให้ทราบการตรวจพบปัญหาในระยะแรกเริ่มจะทำให้การรักษามีประสิทธิภาพ เพื่อการดำเนินงานสุขศึกษาในเชิงรุกก่อนที่ปัญหาสุขภาพหรือปัญหาสาธารณสุขจะเกิดขึ้นหรือขยายขอบเขตกว้างขวางออกไปศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกจึงจัดให้มีการตรวจสุขภาพประจำปีเพื่อเฝ้าระวังภาวะสุขภาพของบุคลากรขึ้น

จากประสบการณ์การทำงานในหน่วยงานสร้างเสริมสุขภาพศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกพบว่ามีการจัดการตรวจสุขภาพให้แก่บุคลากรทุกปีแต่ยังไม่มีระบบเฝ้าระวังสุขภาพและไม่มีผลการรายงานต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงหรือต่อศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกมีเพียงการรายงานผลการตรวจส่งตรงรายบุคคลเท่านั้นทำให้งานสร้างเสริมสุขภาพไม่สามารถวางแผนด้านสุขภาพเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีสุขภาพอนามัยถ้วนหน้าได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะสุขภาพบุคลากรของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกจากการตรวจสุขภาพประจำปี 2557 โดยใช้การศึกษารูปแบบการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย (Routine to Research: R2R) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะสุขภาพบุคลากรของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกจากการตรวจสุขภาพประจำปี 2557

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยงานการพยาบาล

สร้างเสริมสุขภาพร่วมกับงานทรัพยากรบุคคลศูนย์เทคนิคการแพทย์รังสีเทคนิคนานาชาติและงานเวชสารสนเทศได้ประสานกันทำโครงการเฝ้าระวังภาวะสุขภาพบุคลากรขึ้นโดยร่วมกันกำหนดรายการที่บ่งชี้ภาวะสุขภาพเบื้องต้นกลุ่มตัวอย่างคือบุคลากรของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกที่เข้าร่วมโครงการปี 2557 ทำการศึกษาเฉพาะบุคลากรที่ทำงานเต็มเวลา ณ ช่วงเวลานั้นและสมัครใจเข้าร่วมโครงการ มีทั้งสิ้น 681 คนแต่ละคนจะได้รับการตรวจ 2 ครั้งคือครั้งแรกตรวจเลือดครั้งที่สองมาฟังผลการตรวจเลือดพร้อมตรวจร่างกายเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบบันทึกข้อมูลประกอบด้วยส่วนที่ 1) ข้อมูลทั่วไปได้แก่เพศ อายุ หน่วยงาน ส่วนที่ 2) ผลการตรวจร่างกายประกอบด้วย ดัชนีมวลกาย แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ น้อยกว่ามาตรฐานปกติอ้วนระดับ 1 อ้วนระดับ 2 และอ้วนระดับ 3⁽¹⁾ ความดันโลหิต แบ่งระดับความรุนแรงเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระยะเริ่มแรก ปานกลางและระยะรุนแรง⁽²⁾ และส่วนที่ 3) ผลการตรวจเลือดประกอบด้วยระดับน้ำตาลในเลือด แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ปกติ เสี่ยงและเป็นโรคเบาหวาน⁽³⁾ ระดับไขมันในเลือดประกอบด้วย Cholesterol และ Triglyceride แบ่งเป็นกลุ่มปกติและกลุ่มที่สูงกว่าค่าปกติ⁽⁴⁾ หน้าที่ตับประกอบด้วย SGOT และ SGPT แบ่งเป็นกลุ่มปกติและกลุ่มที่สูงกว่าค่าปกติ⁽⁵⁾ และหน้าที่ไตประกอบด้วย BUN และ Cr แบ่งเป็นกลุ่มปกติและกลุ่มที่สูงกว่าค่าปกติ⁽⁶⁾ รวบรวมข้อมูลจากรายการสุขภาพที่กำหนด โดยเก็บข้อมูลผลการตรวจเลือดจากฐานข้อมูลโรงพยาบาล และเก็บข้อมูลค่าดัชนีมวลกายและความดันโลหิตจากงานทรัพยากร

บุคคลตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล นำเสนอเป็นค่าความถี่และร้อยละโดยงานการพยาบาลสร้างเสริมสุขภาพตามเลขประจำตัวของบุคลากรที่เข้าร่วมโครงการ

ผลการศึกษา

จากการศึกษาสภาวะสุขภาพบุคลากรของศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกประจำปี 2557 พบว่า มีบุคลากรมาตรวจร่างกายทั้งสิ้น 681 คน มาตรวจครั้งที่ 1 จำนวน 588 คนคิดเป็นร้อยละ 86.3 มาตรวจครั้งที่ 2 จำนวน 451 คนคิดเป็นร้อยละ 66.2 และมาตรวจทั้งสองครั้ง จำนวน 423 คนคิดเป็นร้อยละ 62.1

ข้อมูลทั่วไป บุคลากรที่มาตรวจสุขภาพเป็นเพศหญิง 533 คน คิดเป็นร้อยละ 78.3 กลุ่มอายุ 31-40 ปี เข้าร่วมมากที่สุดคือร้อยละ 44.3 หน่วยงานที่บุคลากรเข้าร่วมจำนวนสูงสุดคือโรงพยาบาลทันตกรรมฯ จำนวน 179 คนคิดเป็นร้อยละ 26.3 (ตารางที่ 1) ข้อมูลผลการตรวจร่างกายและผลการตรวจเลือด พบว่า ดัชนีมวลกายอยู่ในเกณฑ์ปกติจำนวน 206 คนคิดเป็นร้อยละ 50.8 ความดันโลหิตปกติจำนวน 444 คนคิดเป็นร้อยละ 98.5 (ตารางที่ 2) ระดับน้ำตาลในเลือด Normal fasting 543 คนคิดเป็นร้อยละ 92.3 ระดับ Cholesterol ในเลือดปกติ 351 คนคิดเป็นร้อยละ 59.6 ระดับ Triglyceride ในเลือดปกติ 520 คนคิดเป็นร้อยละ 88.4 ระดับ SGOT ในเลือดปกติ 575 คนคิดเป็นร้อยละ 97.7 ระดับ SGPT ในเลือดปกติ 543 คนคิดเป็นร้อยละ 92.3 ระดับ BUN ในเลือดปกติ 580 คนคิดเป็นร้อยละ

98.6 และระดับ Creatinine ในเลือดปกติ 582 คนคิดเป็นร้อยละ 98.9 (ตารางที่ 3)

วิจารณ์

ภาวะสุขภาพของบุคลากรศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกพบว่าผลการตรวจร่างกายและผลการตรวจเลือดของกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่งมีภาวะเสี่ยงโดยพบว่า มีค่าดัชนีมวลกายน้อยกว่ามาตรฐานจำนวน 47 คนคิดเป็นร้อยละ 11.6 และเกินเกณฑ์จำนวน 152 คนคิดเป็นร้อยละ 37.4 ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลแนวโน้มความชุกของภาวะอ้วนตามผลการสำรวจประชาชนไทยที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี⁽⁷⁾ และ Cholesterol ที่สูงกว่าปกติถึง 237 คนคิดเป็นร้อยละ 40.3 ซึ่งจะเพิ่มโอกาสในการเกิดภาวะ metabolic syndrome ตามการศึกษาของพลากร พุทธิรักษ์ และคณะ⁽⁸⁾ โดยพบว่ากลุ่มประชากรที่มีภาวะ metabolic syndrome ส่วนใหญ่จะมีค่าร้อยละของค่าดัชนีมวลกาย ระดับโคเลสเตอรอลรวม และระดับไตรกลีเซอไรด์สูงรวมด้วย

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ในส่วนของการจัดเก็บข้อมูลจะเห็นว่าข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์มาจากสองหน่วยงานคือ จากฐานข้อมูลของโรงพยาบาลในส่วนของการตรวจเลือดและจากงานทรัพยากรบุคคลในส่วนของดัชนีมวลกายทำให้ต้องใช้เวลามากขึ้นในการนำฐานข้อมูลทั้งสองส่วนมารวมกันเพื่อวิเคราะห์ภาพรวม ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องควรวางระบบการเก็บข้อมูลในจุดเดียวเพื่อลดเวลาในส่วนของการจัดเก็บผู้ที่มาตรวจร่างกายและการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับในส่วนของการวิจัยพบว่ามียุทธศาสตร์จำนวน

หนึ่งที่มีภาวะเสี่ยงด้านสุขภาพโดยเฉพาะกลุ่มดัชนีมวลกายน้อยกว่าเกณฑ์ร้อยละ 11.6 และเกินเกณฑ์ร้อยละ 37.4 และกลุ่มระดับ Cholesterol ที่สูงกว่าปกติร้อยละ 40.3 ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องควรหากิจกรรมหรือแนวทางการแก้ไขที่เกี่ยวกับการปรับดัชนีมวลกายให้อยู่ในเกณฑ์ปกติ หรือส่งเสริมด้านโภชนาการ เพื่อป้องกันหรือลดภาวะอ้วน หรือภาวะ metabolic syndrome

(ปกติร้อยละ 98.5) และผลการตรวจเลือดส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ปกติ (ระดับน้ำตาลในเลือด Normal fasting ร้อยละ 92.3 ระดับ Triglyceride ในเลือดปกติร้อยละ 88.4 ระดับ SGOT ในเลือดปกติร้อยละ 97.7 ระดับ SGPT ปกติร้อยละ 92.3 ระดับ BUN ในเลือดปกติร้อยละ 98.6 ระดับ Creatinine ในเลือดปกติร้อยละ 98.9) ยกเว้น Cholesterol ที่ผิดปกติถึงร้อยละ 40.0

สรุป

บุคลากรศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษกมีค่าดัชนีมวลกายกว่าครึ่งมีผลที่ผิดปกติ(ดัชนีมวลกายต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 11.6 และเกินเกณฑ์ร้อยละ 37.4) ความดันโลหิตส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ปกติ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์นายแพทย์กำธร ตันติวิทยาพันธ์ที่ให้คำปรึกษาและแนะนำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยและทดสอบทางสถิติ

เอกสารอ้างอิง

1. ดัชนีมวลกาย. [ออนไลน์]. 2556 [เข้าถึงเมื่อ 2558 กรกฎาคม 7]; เข้าถึงได้จาก: http://www.thaidietinfo.com/body_mass_index.html
2. สมาคมความดันโลหิตสูงแห่งประเทศไทย. โรคความดันโลหิตสูง. [ออนไลน์]. [เข้าถึงเมื่อ 2558 กรกฎาคม 7]; เข้าถึงได้จาก: <http://www.thaihypertension.org/information.html>
3. ชนัญญา ศรีหาวรรณ.Oral glucose tolerance test.[ออนไลน์]. [เข้าถึงเมื่อ 2558 กรกฎาคม24]; เข้าถึงได้จาก: <http://www.si.mahidol.ac.th/department/biochemistry/home/md/lecture/OGTT%2052.pdf>
4. การคัดกรองระดับไขมันในเลือดในประเทศไทยแนวทางสำหรับประชาชนทั่วไป.[ออนไลน์]. [เข้าถึงเมื่อ 2558 กรกฎาคม 24]; เข้าถึงได้จาก:<http://goo.gl/XnudHc>
5. คู่มือการให้บริการห้องปฏิบัติการศูนย์เทคนิคการแพทย์และรังสีเทคนิคนานาชาติ. [ออนไลน์]. [เข้าถึงเมื่อ 2558 ธันวาคม 11]; 2557: [หน้า56].เข้าถึงได้จาก:<http://intranet.gj/quality/images/stories/documens/LAB/lab1.pdf>
6. การตรวจสมรรถภาพการทำงานของไต.[ออนไลน์]. [เข้าถึงเมื่อ 2558 กรกฎาคม 24]; เข้าถึงได้จาก: <http://www.calintertrade.co.th/blog/?p=140>

7. วิชัย เอกพลากร. ระบาดวิทยาของภาวะอ้วนและอ้วนลงพุงในประเทศไทย. [ออนไลน์]. [เข้าถึงเมื่อ 2558 ธันวาคม 11]; [หน้า2].เข้าถึงได้จาก:<http://goo.gl/JokuDy>
8. พลากร พุทธรักษ์, สุดาวดี คงขำ, พิไลวรรณ ศิริพฤษพงษ์. ความชุกและปัจจัยเสี่ยงของภาวะ metabolic syndromeในกลุ่มบุคลากรมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. [ออนไลน์]. [เข้าถึงเมื่อ 2558 ธันวาคม 11]; 2555: [หน้า132].เข้าถึงได้จาก:[http://library.md.chula.ac.th/guide/vancouver 2011.pdf](http://library.md.chula.ac.th/guide/vancouver%202011.pdf)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของบุคลากรจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	533	78.3
ชาย	148	21.7
กลุ่มอายุ		
น้อยกว่า 30 ปี	279	41.0
31-40 ปี	302	44.3
41-50 ปี	85	12.5
มากกว่า 50 ปี	15	2.2
หน่วยงานที่เข้าร่วมมากที่สุด 10 อันดับแรก		
โรงพยาบาลทันตกรรมฯ	179	26.3
งานการพยาบาลผู้ป่วยนอกและฉุกเฉิน	52	7.6
งานการพยาบาลผู้ป่วยใน	41	6.0
งานวิศวกรรมบริการและนิติเวช	36	5.3
งานการคลัง	36	5.3
ฝ่ายการแพทย์	31	4.6
งานการพยาบาลผ่าตัดและเวชภัณฑ์ปลอดเชื้อ	30	4.4
งานเภสัชกรรม	23	3.4
งานกายภาพบำบัด	22	3.2
งานการพยาบาลโครงการพิเศษ	20	2.9
อื่นๆ	211	30.9

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของบุคลากรจำแนกตามผลการตรวจร่างกาย

ผลการตรวจร่างกาย	จำนวน	ร้อยละ
ระดับดัชนีมวลกาย		
น้อยกว่ามาตรฐาน (<18.5 kg/m ²)	47	11.6
ปกติ(18.5-22.9 kg/m ²)	206	50.8
อ้วนระดับ 1(23-24.9 kg/m ²)	62	15.3
อ้วนระดับ 2 (25-29.9 kg/m ²)	61	15.0
อ้วนระดับ 3 (≥30 kg/m ²)	29	7.1
ระดับความดันโลหิต		
ปกติ (<140 /90 มม.ปรอท)	444	98.5
ความดันโลหิตสูงระยะเริ่มแรก(140-159/90-99 มม.ปรอท)	6	1.3
ความดันโลหิตสูงระยะปานกลาง (160-179/100-109 มม.ปรอท)	1	0.2

หมายเหตุ : ไม่ได้ตรวจBMIจำนวน 276 คนคิดเป็นร้อยละ 40.5

: ความดันโลหิต มี 1 ค่าที่ Diastolic BP บันทึกข้อมูลผิดพลาดและไม่ได้ตรวจความดันโลหิตจำนวน 230 คนคิดเป็นร้อยละ 33.8

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของบุคลากรจำแนกตามระดับผลการตรวจเลือด

ผลการตรวจเลือด	จำนวน	ร้อยละ
ระดับ Glucose		
Normal fasting (50 - 99 มก./ดล.)	543	92.3
Impaired fasting (100 - 125 มก./ดล.)	36	6.1
โรคเบาหวาน(\geq 126 มก./ดล.)	9	1.6
ระดับ Cholesterol		
อยู่ในเกณฑ์ปกติ(<200 มก./ดล.)	351	59.7
สูงกว่าปกติ (\geq 200 มก./ดล.)	237	40.3
ระดับ Triglyceride		
อยู่ในเกณฑ์ปกติ (<150 มก./ดล.)	520	88.4
สูงกว่าปกติ (>150 มก./ดล.)	68	11.6
ระดับ SGOT		
อยู่ในเกณฑ์ปกติ (5-40 มก./ล.)	575	97.8
สูงกว่าปกติ (>40 มก./ล.)	13	2.2
ระดับ SGPT		
ต่ำกว่าปกติ (<5หน่วย/ล.)	2	0.4
อยู่ในเกณฑ์ปกติ (5-40 มก./ล.)	543	92.3
สูงกว่าปกติ (>40 มก./ล.)	43	7.3
ระดับ BUN		
ต่ำกว่าปกติ (<6 มก./ดล.)	5	0.9
อยู่ในเกณฑ์ปกติ (6-20 มก./ดล.)	580	98.6
สูงกว่าปกติ (>20 มก./ดล.)	3	0.5
ระดับ Cr		
ต่ำกว่าปกติ (<0.5 มก./ดล.)	4	0.8
อยู่ในเกณฑ์ปกติ (0.5-1.2 มก./ดล.)	582	98.9
สูงกว่าปกติ (>1.2 มก./ดล.)	2	0.3

หมายเหตุ: ไม่ได้ตรวจเลือดจำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 13.6